

Markovits Judit, szakpedagógus, mediátor

Hivatásos közvetítők párbeszéde

Egy szakmai konferencia után sokáig annyi minden kavargó még az ember fejében. Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala és a Közép Európai Mediációs Intézet (KEMI) 2014. novemberében egy találkozót szervezett, elsősorban a mediációt mint módszert a mindennapokban alkalmazó szakterületek számára. Számomra mindig izgalmas a sokfelől érkezők olyan összefüvetele, amely a gyakorlati kérdésekre keresi a válaszokat.

A helyszín

Már a rendezvény helyszíne a főváros V. kerületében a Nádor utca egyik felújított sarok épülete sem mindennapi látvány. A márványborítású, öntöttvas korláttal díszített lépcsőház is régi pompájában ragyog, így tisztelegve mindazok előtt, akik a környéket az 1800-as évek végén megálmodták, majd felépítették. Hadd említsek néhányat a kor nagy magyar építői közül, azokat is, akik alig-alig tudtak magyarul: Ybl Miklós, Hild József, Pollák Mihály, Zitterbarth Mátyás, Feszli Frigyes, Wagner János, Kasselik Fidél, Hofrichter József, Gerster Károly. A 22-es szám alatti épület freskóinak alkotója maga Lotz Károly volt.

A célok

A konferencia egyik nem titkolt célja, egy a mediátorokat összefogó országos testület szervezése volt, melyet a már működő egyesület (KEMI) is támogat.

Mégis valamennyi résztvevő pedagógus szempontjából sokkal fontosabbnak tartom az esemény közvetett üzenetét, mely szerint lehetőség nyílt az összes segítő szakma képviselőjének tartalmas párbeszédet folytatni a mediáció szélesebb körű elterjesztése, a társadalmi vagy egyéni viták humánusabb rendezése érdekében.

Már az elején többen megemlítettük, sokkal jobban segítené a módszer társadalmi elfogadtatását, ha a - gyakran félreértésre is okot adó - „mediátor” szó helyett inkább a „hivatásos közvetítő” elnevezés lenne a hivatalosan is elfogadott.

A hasonló hangzás alapján a köztudatban még mindig sokan előbb a meditációra gondolnak, amihez semmi köze ennek az ősidők óta alkalmazott békéltető eljárásnak.

A szemlélet

Bár Magyarországon már 2007. januárjától az igazságszolgáltatásban hivatalosan is bevezették a mediálást, mégis sokan nem ismerik, vagy éppen idegenkednek tőle, ezért nem is élnek gyakran ezzel a lehetőséggel a peres felek.

Ahogy a kezdetektől készült statisztikák mutatják, az alkalmazás tendenciája, ha lassan is, de egyre emelkedő, de még fontosabb, hogy a felek az így kötött megállapodásokat 90% feletti mértékben be is tartják! Ez óriási eredménynek számít. Mutatja azt a *növekvő társadalmi igényt* is, hogy az ügyek szereplői - főleg szabálysértési és családi ügyekben -, inkább maguk között kívánnak döntésre jutni. Még akkor is, ha az eredményhez vezető út esetleg fájdalmasabb, sokkalta hosszabb tanulási folyamatot igényel mindenkitől, kiemelten az empátia terén, mint a hagyományos jogi eljárás. (Mellesleg olcsóbb is, ami a módszer másik előnye!).

Tapasztalható már e téren a szemléletváltozás, ismerete egyre tágabb társadalmi kört ér el, de a széles körű gyakorlati alkalmazását szeretnék elérni a szakemberek, köztük mi, pedagógusok is.

Ennek egyik akadályaként merült fel, hogy a mediálásnak, vagyis a demokratikus konfliktuskezelés módjának gyakorlati alkalmazása még mindig hiányzik néhány hivatal, intézmény belső működéséből, tevékenységük szabályozásából.

Nem mindig élnek vele, mondjuk egymás figyelmes meghallgatásakor, a lehető legjobb támogatások keresésekor (korosztálytól függetlenül), a pártatlan segítéskor, a bizalmi kapcsolat kiépítésekor, a szakmák közötti információ áramlásának elősegítésekor (az elérhetőséget biztosítandó), további segítő társak keresésekor, vagy éppen a hatóságokkal történő együttgondolkodáskor stb.

Ebből a felsorolásból is látható, a közvetítésnek, mint módszernek feltétele az egyenrangú partneri kapcsolat, mert csak így működőképes, másképpen nem.

A pedagógiai eljárás

Izgalmas volt a találkozó, mert a résztvevők szándékai és szempontjai sokszor találkoznak a mindennapokban is, de itt a szakmai hangsúlyok még jobban megmutatkoztak. Jelentős többségben az un. **segítő szakmák képviseltették magukat**, hiszen jogszabályi előírások alapján dolgoznak a pártfogók, a gyámügyesek, a családgondozók, a szociális munkások, de még a védőnők is, akik a további szükséges jogharmonizációra hívták fel a figyelmet. Erre jó esélyt nyújthat az a tény, hogy az igazgatási rendszer képviseletében is számosan jelen voltak, kinyilvánítva céljukat: e módszer alaposabb megismerését.

A pedagógusok részvétele ezen a konferencián – közülük szép számmal az óvodapedagógia területéről - nagy örömmre szolgált. **Az óvodákban dolgozó kollégák elmondták**, hogy *sok olyan „játékot” alkalmaz ma egy pedagógus, ami – ha ezt nem is mondja ki róla, vagy nincs is mindig tudatában -, de azok bizony a tágabb értelemben vett mediálás körébe sorolhatók.*

- Gondoljunk csak a hétfő reggeli **„beszélgető körre”**, amikor a kisgyermek a maga szavaival – árnyalva érzelmeivel - kibeszélheti a hétvége kellemes, vagy szorongató élményeit. Szinte alig várja egyik-másik kicsi, hogy ilyenkor megszabaduljon a lelki terhétől. (Tudom, a nagyobbaknál is fontos indulatkezelő mód ez a „hétindító beszélgetés”, egy nyitott lelkületű társaságnál.)
- Megemlíthetjük továbbá a **mozaik módszer** valamennyi változatát, amikor a (kor)csoportok a fejlettségüknek megfelelően kiválasztva, egymással szerepet, feladatot, eszközöket stb. cserélnek a játékos tanulás közben. Szinte kifogyhatatlan az óvodapedagógusok tárháza a *kooperatív tanulást* elősegítő szabályjátékokból: a különféle kérdés-felelet, a füllentős, a szerepcserés, a fogócska-adogató, vagy a dramatikus fejlesztő módszerekből. Mindenütt bátran hangoztassuk, hogy nagyon régi ezeknek a pedagógiai irodalma.
- Napjainkra a szociális érzékenységet (társas képességeket) fejlesztő elfoglaltságok szervezése jogosan került előtérbe a nevelő intézményekben az új Alapprogram bevezetésével –

párhuzamban az önismeret alakításával -, mert hosszú távon egy társadalom jóllétét ezek a személyes vonások garantálhatják.

- Szűkebb értelemben **az óvodapedagógusok** az intézményi mediálás első lépcsőfokának (a civakodó kicsik között), az *egymás kölcsönös végighallgatására való hajlandóságát tartották*, hiszen ennél a korosztálynál már ez is nagy önfegyelmet igényel, különösen egy felfokozott érzelmi szituációban.
- **Megemlítették** a napi menetben gyakorta felkínált és közösen eldöntött különféle **választási lehetőséget**, melyek korunk óvodáját annyira jellemzik.
- Figyelmeztettek a mediátor végzettségű óvodapedagógusok, hogy merő jóindulatból, akár neveltje érdekében se végezzen közvetítést senki sem a saját intézményével kapcsolatban álló szülővel, mert **mediálást mindig csak pártatlan személy vállalhat**. Az sem baj, ha a közvetítő haja már kicsit őszes, mert ezen a területen az idővel megszerzett tapasztalat (hívható bölcsességnek is, amennyiben a dolgok mögé látás képességét értjük alatta!) kifejezetten előnynek számít.

Félreértések, hibák

A konferencián szóba került néhány olyan *tanulság*, ami a módszer túlzott leegyszerűsítésével, egyesek számára gyors és könnyű megoldást kínált. Előfordult ilyen akár büntető ügyeknél is, amikor - a mediátor gyakorlatlanságát kihasználva -, az egyik fél inkább egy kialkudott, nagyobb összegű jóvátétel felé terelte a döntést. Ahelyett, hogy valamilyen resztoratív megoldás szereplőjeként, részt vállalt volna a másik fél lelki-fizikai rehabilitációjában. (Későbbi visszaesőként már nem úszhatta meg a súlyosabb büntetést, a börtönt.)

A félreértések elkerülése érdekében tisztázandó, hogy a mediálásnak, mint eljárásnak sosem célja a büntetés jelentős enyhítése, esetleg pénzre váltása, vagy egy elvtelen felmentés kivívása. Sokkal inkább célja a közösség nyomásának és humánus ítélkezési gyakorlatának a bevezetése.

A jövőbeli minták

Óvodáinkban a szakemberek naponta segítik a kisgyermeket döntési helyzetbe hozni, egyrészt, hogy megismerje mások igényét, és ahhoz igazítsa a sajátját is, ha kell, a kompromisszumok elfogadásával. Másrészt, ezzel közvetetten és kevésbé fájdalmas konfliktusok mentén fejlődik a személyisége.

Amióta ember él a Földön tudjuk, *csakis konfliktusokkal* valósulhat meg a belső változás/változtatás képessége mindenkinél, hiába is szeretné a legtöbb szülő megkímélni ettől a gyereket, másképp nem megy!

A mediálás folyamata sokszor ezért is olyan megterhelő valamennyi érintett számára, viszont a megszenvedett („kihordott”) megállapodásra végül sokkal jobban vigyáznak a felek, mint a fejük felett hozott ítéletkor.

Napjainkban **az óvoda, az iskola** állandó kölcsönhatásban áll a családdal, a többi nevelő-, szociális-, egészségügyi-, és jogi intézménnyel. A köztük folyó párbeszédet legeredményesebben csakis demokratikus, tehát mindig azonos szinten meghozott módon lehet folytatni.

E konferencia keretében – érdeklődési körüknek megfelelően, kisebb létszámú szekciókban -, interaktív formában lehetőség nyílt tapasztalatcserékre a közvetítői gyakorlatokból, mind a sikeres konfliktuskezelésre, mind más hasznos információk megszerzésére, a már beindult és működő projektekről.

Köszönet a szervezőknek!